

TÁNCICS MIHÁLY

SZÁZÖTVEN ÉVE született Táncsics Mihály, az ácseszéri jobbágyok fia, a magyar szabadságharc egyik legnagyobb alakja. Sokáig élt: 1799-ben látta meg a napvilágot és 1884-ben halt meg. Volt földet túró jobbágy, munkás, író, újságíró és politikus. Megjárta Európa nagy részét. Párisban beszélt az utópista Cabet-tel és olvasta Proudhont. Londonban magyar munkásoknak tartott előadást. Életének több, mint nyolc évtizede magában foglalja a feudális Magyarország gyorsuló bomlásának és a polgári, tőkés Magyarország fájdalmas, nehéz megszületésének korszakát. Táncsics részt vett 1848-49 előkészítésében, harcolt a forradalomban, továbbküzdött az ellenforradalom, majd a kiegyezés idején. Energiája, elszántsága, szorgalma, tanulmányvágyása, a nép iránti szeretete minden nehézség leküzdésére képessé tette. A szabadságharc előtt is börtönbüntetést szenvedett, Világos után hét esztendőig földalatti rejtékhelyen élt, hatvanegy éves korában újra börtönbe vetették — hét évre. Félig vakon, betegen is dolgozott és írt tovább, a maga sorsán példázva az elnyomott osztályok legyőzhetetlenségét. A munkások és parasztlak munkásosztály-vezette szövetségén épülő népi demokratikus Magyarország szeretettel és kegyelettel emlékezik rá születésének százötvenedik évfordulóján.

De nemcsak emlékeznek — tanulni is akar tőle. Mi tette Táncsics Mihályt jelentős politikai vezetővé? Az, hogy a szabadságharc előtt és alatt a dolgozó parasztlak szószólója és vezére volt, élete végén pedig megtalálta a kapcsolatot a munkásosztály kezdődő mozgalmával.

Mi volt Táncsics szerepe 1848-49 előtt? Kossuthék nemesi szabadelvűsége és Petőfi átfogó népi demokratizmusa mellett ő adott határozottan és világosan hangot a parasztlak sajtós követeléseinek. A szabadságharc előkészítésének szakaszában jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy megértesse a nemzetet: a magyar átalakulás egyik központi kérdése a jobbágyfelszabadítás lesz. „Nép szava Isten szava” című művében, amelyet 1846-ban írt, radikális programot adott.

AZ ÁLTALÁNOS KÖZTEHERVISELÉST úgy követeli, hogy az szinte a „Fizessenek a gazdagok!” jelszóra emlékeztet. „Hogy egy magányos püspöknek — írja —, kinek se fia, se lánya nincs, háromezre ezer ezüstdinári jövedelme is legyen évenként és ebből még csak egy krajcárt se tartozzék adni az országos közterhekhez, hanem mi, szegény parasztlak véres verejték közt szerzett néhány forintainkból fizessük az ő teherét is; hogy a gazdag világi urak, akiknek négy-ötzezer pengőforintnyi évi jövedelmük van, mit azok nagyobb részét külföldön szórják el, s mégis ezek helyett is mi fizessük az ő porciójukat — Isten és ember előtt valljuk, hogy ez nem igazság, sőt égbekiáltóan igazságtalanság.”

A jobbágyfelszabadítást, a jobbágyok művelte földeknek a dolgozó parasztlak tulajdonába való adását, a földbirtokosok által a jobbágyoktól elrabolt telekrészek és községi legelők visszaadását úgy követeli, hogy abban szinte benne van „a föld azé, aki megműveli” jelszó. „Mi által lesz egy darab föld valakinek birtokává? — kérdezi. — Azt szokják mondani: foglalás által. Mikor őseink a hazát elfoglalták, azzal, ha mondták, hogy „e föld most már miénk”, tulajdonképpen még semmi foglalás nem történt, hanem a valódi foglalást mi, munkások tettük azáltal, hogy e földet műveljük. A földbirtoktulajdonnak legfőbb és egyetlen bizonyossága a művelés. E föld tehát miénk, kik műveljük, következésképpen érte megváltási díjjal igazságosan nem tartozunk.”

S végül e kérdések sürgős megoldását úgy követeli, hogy abból látszik: a jobbágyság forradalmi elégedetlenségét tartja a magyar átalakulást előrehajtó főerőnek. Kossuthtól sokat várt ugyan, könyvét neki ajánlja, de ebben az ajánlásban így írt: „Ha csak magad volnál is, szavadnak csodálatos eredménye lesz, mert ajkaidról különben is varázslatos erővel hangzó igédnek mi, parasztlak nyomtatékot adunk.” Es még világosabban beszél könyvének egy másik helyén, ahol kimondja, hogy ha nem teljesítik sürgősen a parasztlak követeléseit, akkor: „a szükség törvényt bontat majd velünk”.

MIT JELENTHETETT ilyen előzmények után a március 15-én börtönből kiszabadult Táncsics parasztlakzéri szerepe 1848-49-ben? Ervrészt a régi vonal folytatását, a jobbágykérdés radikális megoldásának követelését. Mert a jobbágyfelszabadítás megtörtént ugyan, de úgy, hogy a jobbágyok nagyrészeinek sérelmeit nem or-

vosolta. Am Táncsics — és lapja, a *Munkások Újsága* — nem maradt meg a sérelmek felhánytorgatásánál. Táncsics, a parasztlak, azonnal észrevett, megértett és terjeszteni kezdett valamit, amit Kossuth csak később és későn értett meg: azt, hogy a következetes jobbágyfelszabadítást, a parasztlak földhözjuttatását össze kell kapcsolni a nemzet önvédelmi harcával. A parasztlak maguk nagyon jól tudták, hogy miről volt szó. A *Munkások Újságának* parasztlaklevelezői ilyeneket írtak: „Mit eddig elhallgattunk, jelenben kitárjuk... mi földünkért küzdünk, melyet a volt kegyes földes uraság, a nagyváradi püspök tőlünk kiharácsolt. Földosztás volt nálunk 1836-ban, határunk egy harmad része, mellet azelőtt birtunk, mérnöki családráság és 300 pálcátás mellett fenyegetőleg ígért három évi börtön által elharácsoltatott. Irja meg kend nekünk, hogy a kivándó szabadság után lehet-e reményünk földünk visszakapásához? Mert akkor megívunk, ha kell, magával a pokollal is.” Ez a nagykeresztesiek panasza és kérdése volt, de hasonló leveleket közölt a *Munkások Újsága* az ország minden részéből. Táncsics nem helyeselte azokat a békési és bihari parasztlakmozgalmakat, amelyek a kormány ellen irányultak. Tudta, hogy a legfontosabb kérdés az ország függetlenségének biztosítása, tudta, hogy a szabadságharcot nem lehet középneveltség nélkül megívni, tudta, hogy a parasztlaklelkesek és földfogalások elterjedése szükségszerűen az ellenforradalom oldalára állítaná a középneveltséget. De azt követelte, hogy éppen a szabadságharc, a hadsereg-szervezés érdekében ne akasztással intézzék el ezeket a mozgalmakat, hanem a parasztlak jogos követeléseinek kielégítésével. „Mondjátok ki — szólítja fel a nemzetvívő 1848 decemberében „a honvédelem sikeresítése” érdekében írott cikkében —, hogy a taksális, kontraktuális szolgálattel

(földesúrnak járó szolgáltatások) kárpótlás nélkül örökre megszűnnek; mindennemű terheket ez órától fogva arányosan viselünk. Mondjátok ki ezt — az Istenre és hazánk szent nevére kérünk benneteket. Ne filléreskedjétek, mikor a haza nagyságának megalapításáról, nemzetünk feldicsőítéséről van szó.” Hogy Táncsics mennyire min-

denek fölött valónak tartotta a nemzeti függetlenség védelmét, azt mutatják „Debreceni vásárfia” című röpiratai, amelyeket 1849 tavaszán írt. „Zsinog — így szól az egyik. — ... milderésetre jó lesz a zsinogot kéznél tartani, hogy olyannak a gégején a hangot rögtön el lehessen fojtani, ki vagy az ellenséget üdvözli, vagy a honvédelmi bizottmány iránt valakit ellentállásra hív föl.”

A MI ÉLETÉNEK befejező szakaszát illeti: Táncsics már 1848-ban közeledett a városi munkássághoz, a nyomdászok bérmozgalmá idején a *Munkások Újsága* határozottan a nyomdászok oldalára állt. Táncsics 1848-as programjában szerepelt a célrendszer eltörlése is. A szabadságharc után, bujdosásában, rejtékében, majd később, hét esztendőig tartó börtöne idején Táncsics egyre többet foglalkozott a városi munkások kérdéseivel. Kiszabadulása után a „Pesti Központ Általános Munkás Egylet” elnöke lett és lapja, az *Arany Trombita* ennek az egyletnek hivatalos közlönye. A parasztlak iránti szeretete Táncsicsot annyira éleslátóvá tette, hogy megértette: a parasztlak kérdéseivel csak a társadalom teljes átalakításával oldhatók meg. Elképzelései a kommunizmusról és a szocializmusról persze zavarosak voltak, Marxot és Engelst nem ismerte, az utópistákon nevelkedett s azokon soha túl nem jutott. Élete alkonyán mégis megértett valamit a munkások és parasztlak szövetségének szükségességéből, — többet mint a munkásmozgalmak opportunista vezetői a következő évtizedekben.

„Táncsics Mihály makacs és állhatatos kiállásának a parasztlakért, nem volt sok eredménye — írja Révai József. — Táncsics magára maradt, reménytelenül elszigetelődött. De elszigetelődésében is egyévszázadra szóló nagy nemzeti tanulság rejlik. Nemcsak az, hogy a parasztlak forradalmi vágyai és követeléseik egymagukban még nem elegendők ahhoz, hogy az egész nemzet vezetésében részt tudjon venni, hanem az a sokkal fontosabb tanulság is, hogy egy forradalmi, városi osztály szövetsége és vezetése nélkül a parasztlak a maga erejére utalva nem ér el eredményt.” Táncsics életének tanulsága a parasztlak számára: a parasztlak fel-emelkedésének útja a munkás-parasztlak szövetség a munkásosztály vezetésével.

Gimes Miklós